

Lucie Josková, Pavel Pravda

Zákon

o obchodních korporacích

s komentářem

s účinností od 1. 1. 2014
nahrazuje obchodní zákoník

- obsahuje úpravu obchodních společností a družstev
- úvodní komentář upozorňuje na nejvýznamnější změny
- věnuje se i otázce, jak se s novou právní úpravou mají vypořádat stávající společnosti a družstva

Lucie Josková, Pavel Pravda

Zákon

o obchodních korporacích

s komentářem

**s účinností od 1. 1. 2014
nahrazuje obchodní zákoník**

Grada publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.*

Zákon o obchodních korporacích s komentářem

Právní stav k 1. 1. 2014

V předkládané publikaci naleznete úplné znění zákona č. 90/2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) účinné od 1. ledna 2014.

Úvodní komentář k zákonu připravili JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M. a Mgr. Pavel Pravda. Autoři působí v mezinárodní advokátní kanceláři bnt – pravda & partner, s.r.o.

Redakce usilovala o maximální přesnost textu. Přesto považujeme za nutné upozornit na skutečnost, že **právně závazný je text publikovaný ve Sbírce zákonů**.

Zákon o obchodních korporacích s komentářem

Komentář JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M., Mgr. Pavel Pravda

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 5438. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Zlom Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 96
První vydání, Praha 2014
Vytiskla tiskárna Tisk Centrum, s.r.o., Moravany

© GRADA Publishing, a.s., 2014

ISBN 978-80-247-4834-4

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9080-0 (PDF)

ISBN 978-80-247-9081-7 (EPUB)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

Přehled členění zákona o obchodních korporacích	6
Úvodní komentář k zákonu o obchodních korporacích	9
Úplné znění zákona o obchodních korporacích	23

Přehled členění zákona o obchodních korporacích

ČÁST PRVNÍ

OBCHODNÍ KORPORACE

HLAVA I

Díl 1 Společná ustanovení § 1–7

Díl 2 Založení obchodní korporace § 8–10

Díl 3 Jednočlenná společnost § 11–14

Díl 4 Vklad § 15–29

Díl 5 Základní kapitál § 30

Díl 6 Podíl § 31–43

Díl 7 Orgány obchodní korporace § 44–62

Díl 8 Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce § 63–70

Díl 9 Podnikatelská seskupení § 71–91

Díl 10 Neplatnost obchodní korporace § 92

Díl 11 Zrušení a zánik obchodní korporace a ustanovení o likvidaci § 93–94

HLAVA II

VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SPOLEČNOST

§ 95–117

HLAVA III

KOMANDITNÍ SPOLEČNOST

§ 118–128

Komanditní suma § 129–131

HLAVA IV

SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM

Díl 1 Obecná ustanovení § 132–149

Díl 2 Práva a povinnosti společníků § 150–166

Díl 3 Orgány společnosti § 167–201

Díl 4 Zánik účasti společníka ve společnosti § 202–215

Díl 5 Změny výše základního kapitálu § 216–240

Oddíl 1 Zvýšení základního kapitálu § 216–232

Pododdíl 1 Obecná ustanovení § 216–218

Pododdíl 2 Zvýšení základního kapitálu převzetím vkladové povinnosti § 219–226

Pododdíl 3 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů § 227–232

Oddíl 2 Snížení základního kapitálu § 233–240

Díl 6 Zrušení společnosti § 241–242

HLAVA V

AKCIOVÁ SPOLEČNOST

Díl 1 Obecná ustanovení § 243–249

Díl 2 Založení společnosti § 250–255

Díl 3 Akcie a jiné cenné papíry vydávané akciovou společností § 256–343

Oddíl 1 Akcie § 256–285

Oddíl 2 Výměnitelné a prioritní dluhopisy § 286–294

Oddíl 3 Cenný papír k uplatnění přednostních práv § 295–297

Oddíl 4 Upisování a nabývání vlastních akcií § 298–321

Oddíl 5 Veřejný návrh na koupi nebo směnu účastnických cenných papírů § 322–341

Oddíl 6 Výměna akcií § 342–343

Díl 4 Práva a povinnosti akcionáře § 344–395

Díl 5 Orgány společnosti § 396–463

Oddíl 1 Systém vnitřní struktury společnosti § 396–397

Oddíl 2 Valná hromada § 398–434

Oddíl 3 Dualistický systém § 435–455

Pododdíl 1 Představenstvo § 435–445

Pododdíl 2 Dozorčí rada § 446–455
Oddíl 4 Monistický systém § 456–463
Díl 6 Změny výše základního kapitálu § 464–548
Oddíl 1 Úvodní ustanovení § 464–473
Oddíl 2 Zvýšení základního kapitálu § 474–515
Pododdíl 1 Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií § 474–494
Pododdíl 2 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů § 495–504
Pododdíl 3 Podmíněné zvýšení základního kapitálu § 505–510
Pododdíl 4 Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva § 511–515
Oddíl 3 Snížení základního kapitálu § 516–548
Díl 7 Likvidace akciové společnosti § 549–551

HLAVA VI

DRUŽSTVO

Díl 1 Obecná ustanovení o družstvu § 552–726
Oddíl 1 Základní ustanovení § 552–554
Oddíl 2 Založení družstva § 555–562
Oddíl 3 Vklady § 563–574
Oddíl 4 Práva a povinnosti členů § 575–622
Pododdíl 1 Základní ustanovení § 575–576
Pododdíl 2 Vznik členství § 577–583
Pododdíl 3 Obsah členství § 584–586
Pododdíl 4 Povinnost člena přispět na úhradu ztráty družstva § 587–594
Pododdíl 5 Družstevní podíl § 595–609
Pododdíl 6 Zánik členství § 610–622
Oddíl 5 Vypořádací podíl § 623–628
Oddíl 6 Orgány družstva § 629–726
Pododdíl 1 Obecná ustanovení § 629–634
Pododdíl 2 Členská schůze § 635–704
Pododdíl 3 Představenstvo § 705–714
Pododdíl 4 Kontrolní komise § 715–725
Pododdíl 5 Orgány malého družstva § 726
Díl 2 Bytové družstvo § 727–757
Díl 3 Sociální družstvo § 758–773

ČÁST DRUHÁ

USTANOVENÍ ZÁVĚREČNÁ A PŘECHODNÁ

HLAVA I

§ 774

HLAVA II

USTANOVENÍ PŘECHODNÁ

§ 775–785

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

§ 786

Odkazy

ÚVODNÍ KOMENTÁŘ K ZÁKONU O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Lucie Josková – Pavel Pravda

1. ÚVOD

S účinností od 1. 1. 2014 nahradí většinu předpisů soukromého práva (tedy práva, kde jsou subjekty – zjednodušeně řečeno – v rovném postavení) nová právní úprava. Její páteř představují nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) a zákon o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 91/2012 Sb.).

Nový občanský zákoník (dále též jen „NOZ“) nahrazuje občanský zákoník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.). Na první pohled je zřejmé, že oproti dosavadnímu kodexu je mnohem rozsáhlejší (sestává se z 3081 paragrafů). To je dáno tím, že obsahuje v zásadě veškerou úpravu soukromého práva – vedle obecné části i věcná práva, závazky, právo rodinné a právo dědické. Z oblastí, které se tradičně řadí k soukromému právu, tak zůstaly z politických důvodů vyňaty pouze zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a úprava registrovaného partnerství (zákon č. 115/2006 Sb.).

Řada ustanovení, které jsme doposud hledali v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) a která se vztahují k podnikatelům, bude nadále obsažena pouze v novém občanském zákoníku. Příkladem může být vlastní vymezení podnikatele (§ 420–422 NOZ), obchodní firmy (§ 423–428 NOZ) či ustanovení o prokuře (§ 450–456 NOZ). V novém občanském zákoníku krom toho najdeme i instituty, které byly dosud regulovány ve zvláštních předpisech (např. úpravu cenných papírů, která byla do 31. 12. 2013 obsažena v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech). Velkou změnou je odstranění tzv. dvoukolejnosti smluvního práva. Úprava závazků jak občanů, tak podnikatelů bude vycházet z regulace obsažené v novém občanském zákoníku a nebude jako do 31. 12. 2013 obsažena ve dvou různých zákonech. Skutečnost, že jedna ze stran je podnikatelem, přesto bude mít v některých případech význam – jedním z principů nového občanského zákoníku je ochrana slabší smluvní strany, kterou je pravidelně nepodnikající subjekt. Z výše uvedeného je zřejmé, že podnikatel bude nucen pracovat s novým občanským zákoníkem častěji než dosud.

Zákon o obchodních korporacích (dále též jen „ZOK“) nahrazuje obchodní zákoník. Omezuje se ovšem pouze na úpravu obchodních společností (veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručním omezeným a akciové společnosti) a družstev (nově souhrnně označované jako obchodní korporace, § 1 odst. 1 ZOK). K jednotlivým korporacím viz níže.

Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje úpravu soukromoprávních a procesních vztahů s mezinárodním prvkem.

Tato trojice předpisů je doprovázena řadou **dalších zákonů**, které promítají novou právní úpravu do ostatních oblastí práva. Zmínme alespoň rejstříkový zákon (zákon č. 304/2013 Sb.), který mimo jiné upravuje zápisy do obchodního rejstříku, či katastrální zákon (zákon č. 256/2013 Sb.).

2. OBECNĚ O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnosti“) a družstva.

Výčet **společností** zůstává stejný jako doposud: veřejná obchodní společnost (dále též jen „VOS“), komanditní společnost (dále též jen „KS“), společnost s ručením omezeným (dále též jen „SRO“) a akciová společnost (dále též jen „AS“). Úprava těchto právních forem je obsažena v zákoně o obchodních korporacích a zčásti také v novém občanském zákoníku (viz níže). Zákon o obchodních korporacích přitom VOS a KS označuje za osobní společnosti a SRO a AS za kapitálové společnosti (§ 1 odst. 2 ZOK).

Vedle toho jsou (stejně jako podle obchodního zákoníku) za společnosti považovány i tzv. nadnárodní formy – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Pro evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení se nicméně zákon o obchodních korporacích použije pouze v rozsahu, v jakém neplatí zvláštní úprava [pro evropskou společnost platí primárně evropské nařízení č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (SE) a zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti a pro evropské hospodářské zájmové sdružení evropské nařízení č. 2137/85, o zřízení Evropského hospodářského zájmového sdružení (EHZS) a zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS)].

Také **družstvo** má svou nadnárodní obdobu – evropskou družstevní společnost. I v tomto případě se zákon o obchodních korporacích použije pouze omezeně (primárně se použije evropské nařízení č. 1435/2003 o statutu evropské družstevní společnosti a zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti).

V dalším textu se věnujeme pouze „národním“ obchodním korporacím: VOS, KS, SRO, AS a družstvům. Důraz je přitom kladen na představení změn, kterými se nová úprava liší od úpravy účinné do 31. 12. 2013.

a. Právní úprava

Obchodní korporace jsou upraveny v **zákoně o obchodních korporacích**. V úvodu zákona nalezneme obecná ustanovení, která se vztahují na všechny či více právních forem obchodních korporací (§ 1–94 ZOK). Následují ustanovení o jednotlivých právních formách: VOS (§ 95–117 ZOK), KS (§ 118–131 ZOK), SRO (§ 132–242 ZOK), AS (§ 243–551 ZOK) a družstvu (§ 552–773 ZOK).

Krom toho je ovšem řada významných ustanovení obsažena v **novém občanském zákoníku**. Najdeme tam především ustanovení upravující:

- **Ustavení a vznik** (§ 122–131 NOZ) – Základní náležitosti společenské smlouvy (zakladatelské listiny, stanov) jsou upraveny v § 123 odst. 1 NOZ, další náležitosti upravuje zákon o obchodních korporacích u jednotlivých právních forem. K založení a vzniku podrobně viz níže.
- **Obchodní firma** (§ 132–135, 423–428 NOZ) – Nadále platí zákaz zaměnitelnosti a klamavosti obchodní firmy

(§ 424 NOZ). Obchodní firma obchodní korporace může obsahovat jméno člověka, ke kterému má obchodní korporace zvláštní vztah; předpokladem je souhlas takové osoby (§ 133 NOZ). Odvolat souhlas lze jen ze závažného důvodu (§ 428 NOZ). Povinnou součástí obchodní firmy je dodatek označující právní formu (§ 132 odst. 2 NOZ, v detailech zákon o obchodních korporacích).

- **Sídlo** (§ 136–137, 429 NOZ) – Ve společenské smlouvě (zakladatelské listině, stanovách) je možné uvést pouze název obce, kde obchodní korporace sídlí (§ 136 odst. 2 NOZ). Zákon nově předvídá i možnost umístění sídla v bytě, nenaruší-li to klid a pořádek v domě (§ 136 odst. 1 NOZ).
- **Orgány** (§ 151–160 NOZ) – Zásadní změnou je skutečnost, že orgánem obchodní korporace, např. jednatelem nebo členem představenstva, mohou být i právnické osoby (tedy například jiná obchodní korporace, § 152 odst. 2 NOZ). NOZ upravuje možnost rozdělit působnost uvnitř kolektivního orgánu (relevantní pro představenstvo či jednatele, pokud tvoří kolektivní orgán) a tím modifikovat odpovědnost jednotlivých členů orgánu (§ 156 odst. 2 NOZ). Vymezena je péče řádného hospodáře (§ 159 odst. 1 NOZ). K orgánům podrobně viz níže.
- **Jednání za právnickou osobu** (§ 161–167 NOZ) – Statutární orgán (např. jednatel, představenstvo) nadále obchodní korporaci zastupuje a nejedná se již o jednání obchodní korporace samotné (§ 161 NOZ, v hlavičkách smluv tedy budeme nadále uvádět „Společnost s.r.o., zastoupena Janem Novákem, jednatelem“). Podle § 164 odst. 3 NOZ platí, že má-li společnost s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto povinnost vykonává předseda statutárního orgánu. Kolektivní statutární orgán má pravidelně akciová společnost a družstvo (představenstvo) a stanoví-li tak společenská smlouva, též společnost s ručením omezeným (jednatelstvo). Z ustanovení vyplývá, že pověřený člen představenstva či jednatel (předseda představenstva či jednatelstva) se tak stává jediným oprávněným, který může ve vztahu k zaměstnancům právně jednat (například měnit pracovní smlouvy či dávat výpovědi). To bude platit i v případě, že jinak je k zastupování společnosti potřeba společného jednání více členů představenstva či jednatelů. Je přitom sporné, zda odlišné jednání, které bude v souladu s obecnými pravidly pro zastupování společnosti, avšak nenaplní výše uvedené podmínky (například výpověď podepíše v souladu se způsobem jednání zapsaným do obchodního rejstříku dva členové představenstva, žádný z nich ovšem není členem pověřeným jednáním se zaměstnanci či předsedou představenstva) založí neplatnost takového jednání (popřípadě jeho nezávažnost), či nikoliv.
- **Zastupování** (§ 430–432 NOZ) – Obchodní korporaci mohou i nadále zastupovat zaměstnanci (popřípadě jiné osoby pověřené určitou činností), a to při všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází

(§ 430 odst. 1 NOZ). Novinkou je zákaz konkurence pro tyto osoby (§ 432 NOZ).

- **Prokura** (§ 450–456 NOZ) – Na rozdíl od stávající úpravy je možné udělit prokuru pouze pro některý ze svých závodů či pouze pro část závodu, který vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost (pobočku, § 450 odst. 2 NOZ). Nově je prokura účinná již svým udělením, nikoliv až zápisem do obchodního rejstříku. Prokurista je povinen jednat s péčí řádného hospodáře (§ 454 NOZ) a dopadá na něj i řada ustanovení ZOK týkající se statutárních orgánů.
- **Zrušení, zánik a likvidace** (§ 168–173, 185–209 NOZ) – I nadále rozlišujeme mezi zrušením obchodní korporace a jejím zánikem; v mezidobí standardně dochází k likvidaci společnosti. Zrušení, likvidace a zánik obchodních korporací jsou převážně upraveny v novém občanském zákoníku; v zákoně o obchodních korporacích nalezneme zejména zvláštní důvody pro zrušení společnosti soudem, vymezení kompetencí pro jednotlivá právní jednání a úpravu rozdělení a výplaty likvidačního zůstatku. K této problematice podrobně viz níže.

Ustanovení o zápisech do obchodního rejstříku a ukládání dokumentů do sbírky listin jsou potom součástí **rejstříkového zákona**.

b. Založení a vznik obchodní korporace

Také podle zákona o obchodních korporacích je rozlišováno mezi založením a vznikem obchodní korporace. Obchodní korporace se zakládá právním jednáním zakladatelů (v případě SRO a AS i jediného zakladatele). Zápisem do obchodního rejstříku potom vzniká obchodní korporace jako právnická osoba.

i. Založení obchodní korporace

VOS a KS se zakládají společenskou smlouvou (§ 8 odst. 1 ZOK); společenská smlouva musí mít písemnou formou s úředně ověřenými podpisy (§ 6 odst. 1 ZOK). Tyto společnosti musí mít vždy alespoň dva společníky. K náležitostem společenské smlouvy viz § 123 odst. 1 NOZ, § 98 ZOK a (pro KS) § 124 ZOK.

SRO se zakládá společenskou smlouvou (jsou-li alespoň dva zakladatelé) či zakladatelskou listinou (je-li jediný zakladatel, § 11 odst. 1 ZOK). Společenská smlouva (zakladatelská listina) musí mít formu notářského zápisu (§ 8 odst. 1 ZOK). K náležitostem společenské smlouvy viz § 123 odst. 1 NOZ a § 146 ZOK.

AS se zakládá přijetím stanov (§ 250 odst. 1 ZOK) a již není potřeba zakladatelské smlouvy (listiny) jako doposud. Stanovy musí mít formu notářského zápisu (§ 8 odst. 1 ZOK). Akciová společnost může být založena i jedinou osobou (§ 11 odst. 1 ZOK). K náležitostem stanov viz § 123 odst. 1 NOZ a § 250 odst. 2 a 3 ZOK.

Družstvo se zakládá ustavující schůzí a přijetím stanov (§ 8 odst. 1 ZOK). Průběh ustavující schůze a rozhodnutí o přijetí stanov se osvědčuje notářským zápisem (§ 560 odst. 1 ZOK). Družstvo má nejmeně 3 členy (§ 552 odst. 2 ZOK). K náležitostem stanov viz § 123 odst. 1 NOZ a § 553 ZOK.

Po založení obchodní korporace je možné nechat do obchodního rejstříku zapsat nejprve (tj. před zápisem

korporace samotné) **obchodní firmu** (§ 48 odst. 2 rejstříkového zákona). Návrh na zápis obchodní korporace je v takovém případě třeba podat do 1 měsíce od zápisu firmy.

ii. Mezi založením a vznikem

Je-li po založení obchodní korporace (avšak před jejím vznikem) třeba právně jednat (například uzavřít nájemní smlouvu či objednat zboží), je to možné. Zavázán je ovšem ten, kdo jednal (pravidelně to bude některý ze zakladatelů či budoucí statutární orgán). Obchodní korporace bude z takového jednání oprávněna a zavázána v případě, že účinky těchto jednání pro sebe převezme do tří měsíců od svého vzniku (podrobně viz § 127 NOZ).

iii. Vznik obchodní korporace

Obchodní korporace vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku (§ 126 odst. 1 NOZ).

Návrh na zápis do obchodního rejstříku je třeba podat **do 6 měsíců** ode dne založení obchodní korporace; tuto lhůtu lze ve společenské smlouvě (zakladatelské listině, stanovách) zkrátit či prodloužit (k důsledkům porušení lhůty viz § 9 ZOK).

Návrh na zápis lze podat pouze **na formuláři** (§ 18 rejstříkového zákona); formuláře jsou dostupné na stránkách Ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz). Návrh na zápis lze podat v listinné podobě (podpis musí být úředně ověřen) nebo v elektronické podobě (nutno podepsat elektronickým podpisem nebo zaslat prostřednictvím datové schránky, § 22 rejstříkového zákona). Návrh musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin (§ 19 rejstříkového zákona). Do obchodního rejstříku je nově možné zapsat i zákonem nepožadovanou skutečnost, pokud obchodní korporace prokáže na takovém zápisu právní zájem [§ 25 odst. 1 písm. k) rejstříkového zákona]. Významnou novinkou je možnost nechat provést zápis notářem, který sepsal notářský zápis, na jehož základě je zápis do obchodního rejstříku požadován (§ 108 a násl. rejstříkového zákona).

c. Zrušení a zánik obchodní korporace

i. Zrušení obchodní korporace

Obchodní korporace se zrušuje (i) rozhodnutím společníků (členů) či příslušného orgánu obchodní korporace, (ii) uplynutím doby, na kterou byla založena, (iii) dosažením účelu, pro který byla založena či (iv) rozhodnutím soudu (§ 168 odst. 1 NOZ). V praxi je relevantní zejména první způsob (dobrovolné zrušení) a čtvrtý způsob (nedobrovolné zrušení).

Oprávnění rozhodnout o **dobrovolném zrušení** obchodní korporace se u jednotlivých právních forem liší. Například o zrušení SRO rozhodují všichni společníci dohodou; dohoda musí mít formu notářského zápisu (§ 241 odst. 1 ZOK). Kompetence zrušit společnost může být společenskou smlouvou přenesena na valnou hromadu – v takovém případě bude o zrušení společnosti rozhodovat valná hromada [§ 190 odst. 2 písm. f) ZOK].

O **nedobrovolném zrušení** obchodní korporace rozhoduje soud. Takové rozhodnutí je možné pouze ze zákonem vypočtených důvodů (obecně vymezeny v § 172

odst. 1 NOZ, dále v § 93 ZOK; zvláštní důvody pro zrušení jsou upraveny u jednotlivých právních forem – např. § 149 odst. 4 ZOK, § 198 odst. 3 ZOK a § 215 odst. 1 ZOK pro SRO).

ii. Likvidace obchodní korporace

Po zrušení obchodní korporace se pravidelně vyžaduje její likvidace. Jejím **účelem** je vypořádat majetek a dluhy zrušené obchodní korporace a případný zůstatek vyplatit mezi společníky (členy). Veškeré kroky, ke kterým v rámci likvidace dochází, musí tento účel respektovat a přispívat k jeho dosažení (§ 196 odst. 1 NOZ).

Likvidace se **výjimečně nevyžaduje**. První výjimkou je případ, kdy se obchodní korporace zrušuje v rámci přeměny (§ 173 odst. 1 NOZ), tj. při fúzi, rozdělení či převodu jmění na společníka. To je důsledkem skutečnosti, že majetek a dluhy přecházejí na jiný subjekt (podrobně viz zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev). Druhým případem je situace, kdy byl v insolvenčním řízení osvědčen úpadek obchodní korporace a konkurs byl zrušen po splnění rozvrhového usnesení, popř. proto, že majetek je zcela nepostačující; to by neplatilo, pokud by se po skončení insolvenčního řízení objevil nějaký majetek (§ 173 odst. 2 NOZ).

Obchodní korporace vstupuje do likvidace dnem, kdy byla zrušena. Od tohoto okamžiku (tedy nikoliv až od zápisu vstupu do likvidace do obchodního rejstříku) je povinna používat dodatek „**v likvidaci**“ (§ 187 odst. 2 NOZ). Ten má pro třetí osoby velký význam. Signalizuje totiž nejen to, že obchodní korporaci nadále zastupuje likvidátor, ale zároveň i skutečnost, že oprávnění likvidátora právně jednat je omezené účelem likvidace.

Funkce se ujímá **likvidátor** (či více likvidátorů, § 190 NOZ). Jedná se o další orgán, který přistupuje ke stávajícím orgánům obchodní korporace (např. SRO v likvidaci má jednatele, valnou hromadu a likvidátora). Na likvidátora přechází působnost statutárního orgánu (§ 193 NOZ), tj. zastupuje společnost, zajišťuje vedení účetnictví i ostatní kroky uvnitř společnosti (např. svolává valnou hromadu). Oproti statutárnímu orgánu je ovšem činnost likvidátora omezená v tom směru, že může činit pouze kroky sledující účel likvidace (§ 196 odst. 1 NOZ).

Orgán oprávněný k **povolání likvidátora** u dobrovolné likvidace se u jednotlivých právních forem liší. Například u SRO likvidátora jmenuje jednatel, ledaže společenská smlouva určí, že likvidátora volí valná hromada [§ 190 odst. 2 písm. d) ZOK]. Likvidátora krom toho může jmenovat soud. Ten tak učiní, pokud (i) likvidátor nebyl povolán příslušným orgánem nebo (ii) se jedná o nedobrovolné zrušení společnosti (§ 191 odst. 1 NOZ).

Odvolat likvidátora může orgán, který ho ustavil. Krom toho může likvidátora, který řádně neplní své povinnosti, odvolat soud; předpokladem je návrh osoby, která osvědčí právní zájem (§ 192 odst. 2 NOZ).

Zvláštní pozornost je v rámci likvidace věnována **věřitelům**. To souvisí s tím, že jejich dlužník (obchodní korporace) směřuje ke svému zániku a je tedy třeba zajistit, aby jejich pohledávky byly uspokojeny nebo alespoň zajištěno jejich splnění v budoucnu. Likvidátor musí oznámit vstup do likvidace všem známým věřitelům (tj. věřitelům seznatelným z účetnictví a jiných podkladů

společnosti) a zároveň takové oznámení dvakrát za sebou zveřejnit v Obchodním věstníku (§ 198 odst. 2 NOZ). Součástí oznámení je výzva, aby věřitelé přihlásili své pohledávky ve stanovené (minimálně tříměsíční) lhůtě (§ 198 odst. 2 NOZ). Přihlášení pohledávek ve stanovené lhůtě způsobuje, že společníkům (členům) nebude vyplacen podíl na likvidačním zůstatku dříve, než budou přihlášené pohledávky uspokojeny či zajištěny. Pokud svou pohledávku nicméně věřitel nepřihlásí vůbec, nemá to vliv na její trvání (pohledávka tedy nezaniká), ale vystavuje se riziku, že pohledávka nebude uspokojena (popřípadě nebude uspokojena v plné výši).

Likvidátor zároveň uhrazuje splatné pohledávky věřitelů. Zákon požaduje, aby přednostně byly uspokojeny pohledávky zaměstnanců (§ 197 NOZ), jiná pravidla stanovena nejsou a likvidátor by tak měl pohledávky uhrazovat podle jejich splatnosti. Zvláštní pravidla platí pro případ, že likvidaci obchodní korporace předcházela konkurs a likvidační podstata nepostačuje ke splnění všech dluhů (§ 201 NOZ). Pokud pohledávka dosud není splatná, je možné dohodnout se o předčasném splnění, popř. splnění zajistit (např. složením peněz do notářské úschovy). Zajišťují se také sporné pohledávky (§ 206 odst. 2 NOZ).

Za účelem úhrady dluhů likvidátor **zpeněžuje majetek** obchodní korporace. Při zpeněžování majetku postupuje likvidátor dle svého uvážení, avšak s péčí řádného hospodáře (§ 193 NOZ), tj. zákon v tomto směru nestanoví žádná pravidla. Pro případ, že se nedaří majetek zpeněžit, je nabídnut věřitelům k úhradě dluhů (§ 202–203 NOZ).

Po realizaci výše uvedených kroků likvidátor vyhotoví **konečnou zprávu o průběhu likvidace** a sestaví **účetní závěrku** (§ 205 NOZ). Vyplynul-li z likvidace zůstatek, likvidátor v konečné zprávě navrhne, jak se rozdělí mezi společníky (členy).

Právo na **podíl na likvidačním zůstatku** má každý společník (člen). Rozdělení likvidačního zůstatku se u jednotlivých forem obchodních korporací liší, zákonná pravidla mohou být navíc modifikována společenskou smlouvou (stanovami, zakladatelskou listinou). Například u SRO se v případě absence zvláštního ujednání ve společenské smlouvě likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky nejdříve do výše, v jaké splnili svou vkladovou povinnost (§ 37 odst. 2 ZOK). Pokud likvidační zůstatek na toto rozdělení nestačí, podílejí se společníci na likvidačním zůstatku v poměru k výši svých splacených vkladů (§ 37 odst. 2 ZOK). Zbytek likvidačního zůstatku se rozdělí mezi společníky podle jejich podílů (§ 38 odst. 1 ZOK).

Podíl na likvidačním zůstatku se vyplácí v penězích. Společenská smlouva (zakladatelská listina či stanov) mohou nicméně umožnit výplatu v naturální podobě (např. ve formě budovy, § 37 odst. 1 ZOK).

Rozdělením likvidačního zůstatku **likvidace končí** a likvidátor je povinen podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku (§ 207 NOZ).

iii. Zánik obchodní korporace

Obchodní korporace zaniká dnem výmazu z obchodního rejstříku (§ 185 NOZ); návrh na výmaz se podává na formuláři. Pokud se po výmazu obchodní korporace zjistí neznámý majetek či jiný zájem hodný právní ochrany,

soud zruší výmaz, znovu rozhodne o likvidaci obchodní korporace a jmenuje likvidátora (§ 209 NOZ).

d. Orgány obchodní korporace

Nově se bude moci stát členem voleného orgánu společnosti (např. jednatelem, členem představenstva či dozorčí rady) **právníká osoba** (§ 154 NOZ). V takovém případě je třeba zmocnit fyzickou osobu, aby právníkou osobu zastupovala (takovým zástupcem může být kdokoliv – zaměstnanec, ale i jakákoliv jiná třetí osoba); nedojde-li ke zmocnění, zastupuje právníkou osobu její statutární orgán (jeho člen). Zástupce právníké osoby musí splňovat stejné předpoklady jako člen voleného orgánu společnosti – fyzická osoba: musí být plně svéprávný (§ 152 odst. 2 NOZ), bezúhonný (§ 6 živnostenského zákona), nesmí být dána překážka provozování živnosti (§ 8 živnostenského zákona) a nesmí být vyloučen z výkonu funkce (§ 66 ZOK). Případnou újmu způsobenou obchodní korporací pak hraří zástupce společně a nerozdílně s právníkou osobou, kterou zastupuje (§ 46 odst. 3 ZOK). Pro zástupce platí pravidla o střetu zájmů, zákazu konkurence i povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (§ 46 odst. 4 ZOK).

Stejně jako dosud musí člen voleného orgánu při výkonu funkce postupovat s **péčí řádného hospodáře**. Nově je ovšem péče řádného hospodáře definována: jedná se o jednání loajální k zájmům společnosti, s potřebnými znalostmi a pečlivostí (§ 159 odst. 1 NOZ). Porušení péče řádného hospodáře je zákonem sankcionováno přísněji než dříve (viz níže), zákon o obchodních korporacích však na druhou stranu zakotvuje tzv. **pravidlo podnikatelského úsudku**. Jeho podstatou je stanovení kritérií, při jejichž naplnění člen voleného orgánu neporuší svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (§ 51 odst. 1 ZOK) a nemůže mu vzniknout povinnost k náhradě škody, která v důsledku jeho jednání (např. rozhodnutí o vstupu na určitý trh) obchodní korporaci objektivně vznikla.

Porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře je přísně postihováno. Vznikla-li v důsledku porušení péče řádného hospodáře **újma**, je člen orgánu povinen ji nahradit. Zákon nově upravuje možnost, aby se obchodní korporace dohodla se členem voleného orgánu na vypořádání újmy; předpokladem účinnosti smlouvy o vypořádání je souhlas valné hromady (§ 53 odst. 3 a 4 ZOK). Je sporné, zda předmětem této dohody může být i úplné vzdání se způsobené újmy (k tomuto závěru se přikláníme; odpovídá mu ostatně i kvalifikovaná většina, která uzavření dohody o vypořádání újmy schvaluje) či zda člen voleného orgánu bude muset obchodní korporaci újmu alespoň v částečném rozsahu vyrovnat.

Opakované a závažné porušování péče řádného hospodáře může vést k vyloučení osoby z výkonu funkce (**diskvalifikace**, § 65 ZOK). O vyloučení rozhoduje soud a v jeho důsledku přestává být daná osoba členem statutárního či obdobného orgánu (např. likvidátorem) ve všech obchodních korporacích a takovou funkci nesmí zastávat ani v dalších třech letech (§ 66 ZOK).

Další citelné sankce jsou vázány na případy, kdy – zjednodušeně řečeno – v návaznosti na porušení péče řádného hospodáře dojde k úpadku obchodní korporace. V takovém případě může být člen orgánu **povinen vydat plnění**, které od obchodní korporace získal v posledních

2 letech (tj. odměnu za výkon funkce, ale i peněžitý ekvivalent za věcná plnění typu služebního vozidla či mobilního telefonu využívaného pro soukromé účely, § 62 ZOK). Další sankcí je **diskvalifikace** (§ 63 a násl. ZOK, viz výše) a případné **ručení za závazky obchodní korporace** (§ 68 ZOK).

Velká pozornost je věnována **odměňování za výkon funkce**. Má-li být v SRO či AS poskytnuta odměna, je nutno ji sjednat písemně ve smlouvě o výkonu funkce (k náležitostem viz § 60 ZOK) a musí ji schválit valná hromada (§ 59 odst. 2 ZOK). Jako princip platí, že nejsou-li uvedené požadavky dodrženy, je výkon funkce bezplatný (§ 59 odst. 3 ZOK). Valná hromada musí taktéž schvalovat jakékoliv jiné plnění (ledaže vyplývá z právního předpisu či vnitřního předpisu schváleného valnou hromadou); předpokladem je navíc vyjádření dozorčí rady či kontrolní komise (byla-li zřízena, § 61 odst. 1 ZOK). Pro úplnost je třeba uvést, že valná hromada musí schvalovat i plnění, které má být poskytnuto osobě blízké členovi statutárního orgánu (tj. jeho manželovi, dětem, sourozencům apod., § 22 odst. 1 NOZ).

Je-li členem orgánu právnická osoba, sjednává se smlouva o výkonu funkce mezi obchodní korporací a právnickou osobou (nikoliv jejím zástupcem), právnické osobě také náleží odměna za výkon funkce. Případné právo zástupce na odměnu vyplývá ze vztahu mezi ním a právnickou osobou.

Nově jsou upravena **pravidla o střetu zájmů** (§ 54–57 ZOK). Vzhledem k tomu, že členové orgánů obchodní korporaci zastupují, uplatní se obecné ustanovení NOZ upravující nemožnost zastupovat zastoupeného v případě, kdy je dán konflikt zájmů mezi zástupcem a zastoupeným (§ 437 NOZ, viz níže). ZOK však stanoví pravidla, kdy se tento zákaz zastoupení neuplatní. Člen orgánu obchodní korporace, který se dozví, že při výkonu jeho funkce může dojít (dostačuje tedy potenciální možnost střetu zájmů) ke střetu jeho zájmů (popřípadě ke střetu zájmů osob jemu blízkých, ovlivněných či ovládaných) se zájmem obchodní korporace, má informační povinnost vůči ostatním členům orgánu, jehož je členem, a kontrolnímu orgánu (v případě absence kontrolního orgánu potom vůči nejvyššímu orgánu – u SRO a AS tedy valné hromadě). Kontrolní (nejvyšší orgán) potom může pozastavit členovi orgánu výkon jeho funkce. Informační povinnost má člen orgánu taktéž vždy, má-li dojít k uzavření smlouvy mezi ním (osobou jemu blízkou, ovlivněnou či ovládanou) a obchodní korporací či má-li obchodní korporace zajistit dluh či se stát spoludlužníkem takových osob; kontrolní orgán (nejvyšší orgán) může uzavření smlouvy, která není v zájmu obchodní korporace, zakázat. Porušení informační povinnosti může – vedle povinnosti k náhradě újmy způsobené porušením péče řádného hospodáře – vést k relativní neplatnosti dané smlouvy (§ 437 odst. 2 NOZ).

3. VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SPOLEČNOST

a. Obecně

VOS je společnost s alespoň dvěma společníky, kteří ručí za dluhy společnosti celým svým majetkem. Může být založena za účelem podnikání nebo (a to je novinkou) za účelem správy vlastního majetku (§ 2 odst. 1 ZOK). Výhodou VOS je vysoká flexibilita v možnosti uspořádání

vnitřních poměrů a (vzhledem k osobnímu ručení společníků) i velká důvěryhodnost pro věřitele. Nevýhodou je neomezené ručení společníků. V praxi není VOS příliš využívána (jejich počet nepřesahuje 7 500).

b. Postavení společníků

VOS musí mít po celou dobu svého trvání **alespoň dva společníky**. Společníkem může být fyzická i právnická osoba. Pokud je společníkem právnická osoba, vykonává společnická práva a povinnosti její zmocněnec (§ 95 odst. 2 ZOK). Společníkem se nemůže stát osoba, na jejíž majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs (návrh na zahájení insolvenčního řízení byl zamítnut pro nedostatek majetku nebo byl konkurs zrušen proto, že je majetek zcela nepostačující, § 95 odst. 3 ZOK).

Každý společník má ve VOS **jeden podíl** (§ 32 odst. 1 ZOK). Pokud společenská smlouva neurčí jinak, jsou podíly společníků stejné (§ 97 odst. 2 ZOK). Podíl nelze převést (116 ZOK), ke změně společníků však může dojít změnou společenské smlouvy (§ 110 ZOK).

Práva a povinnosti společníků se řídí zákonem a společenskou smlouvou. Právě při formulaci společenské smlouvy (minimální náležitosti stanoví § 123 odst. 1 NOZ a § 98 ZOK) mají společníci velmi širokou možnost upravit si vnitřní rozdělení kompetencí a fungování společnosti podle své vůle, neboť zákon stanoví minimum omezení.

Základní znakem VOS je **ručení společníků za dluhy společnosti**. VOS je právnickou osobou a práva a povinnosti z právních jednání jsou tedy jejími právy (povinnostmi). Pokud by ovšem své splatné dluhy VOS nesplnila, ač ji k tomu věřitel v písemné formě vyzval, má věřitel právo požadovat plnění po kterémkoliv ze společníků (společníci ručí za dluhy společnosti, § 95 odst. 1 ZOK). Výzvy k plnění není potřeba, pokud ji nemůže věřitel uskutečnit nebo je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní (§ 2021 NOZ). Není-li dohodnuto jinak, jsou podíly společníků na dluhu z ručení stejné (§ 1875 NOZ). Pokud po některém ze společníků požaduje věřitel více, než odpovídá jeho podílu, musí se společníci mezi sebou vypořádat (podrobně viz § 1876 NOZ). Dojde-li ke změně společníků za trvání společnosti, má to vliv na jejich ručení (podrobně viz § 110 a 111 ZOK).

VOS není povinna vytvářet minimální základní kapitál a zákon proto společníkům neukládá ani povinnost vložít do společnosti **vklad**. Na vkladové povinnosti se nicméně společníci mohou dohodnout ve společenské smlouvě (§ 100 ZOK). Vklad u VOS přitom může nově spočívat i v provedení práce nebo poskytnutí služby (§ 103 ZOK, srov. obecný zákaz tohoto typu vkladů v § 17 odst. 3 ZOK). Zákon potom stanoví i důsledky prodlení s plněním takové vkladové povinnosti (§ 101–102 ZOK).

Základním majetkovým právem společníka je právo na **podíl na zisku**. Zisk se dělí podle pravidel uvedených ve společenské smlouvě. Pokud společenská smlouva taková pravidla neobsahuje, použije se (ve srovnání s předchozí úpravou podrobná) úprava § 112 ZOK. Rozhodující přitom je, zda společníci mají vkladovou povinnost (a pokud ano, zda ji splnili). Zisk je splatný do 6 měsíců od konce účetního období, ledaže společenská smlouva určí jinak (§ 34 odst. 2 ZOK). Zisk ovšem není možné vyplatit, pokud by si tím společnost přivodila úpadek (§ 40 odst. 1

ZOK). Záloby na podíl na zisku jsou možné při splnění podmínek § 40 odst. 2 ZOK.

K **podílu na likvidačním zůstatku** viz § 37–38 ZOK a výše uvedené.

c. Orgány společnosti

Statutárním orgánem VOS jsou všichni společníci, kteří jsou plně svéprávní (§ 152 odst. 2 NOZ), bezúhonní (§ 6 odst. 2 živnostenského zákona) a nenastala u nich překážka provozování živnosti (§ 8 živnostenského zákona). Pokud je u některého ze společníků dána některá ze skutečností uvedených v předchozí větě, nemá to vliv na jeho postavení společníka, statutárním orgánem VOS se nicméně nestane (§ 106 odst. 1 ZOK). Společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem je jen jeden nebo jen někteří ze společníků (§ 106 odst. 1 ZOK). Statutární orgán zastupuje společnost (§ 164 odst. 1 NOZ).

Novinkou je vytvoření dalšího orgánu veřejné obchodní společnosti – **nejvyššího orgánu**, kterým jsou všichni společníci (§ 44 ZOK). Nejvyšší orgán rozhoduje o záležitostech, které mu přisuzuje zákon (např. § 101 odst. 2 ZOK) či společenská smlouva. Zákon nestanoví žádná pravidla pro rozhodování nejvyššího orgánu. Pokud taková pravidla neupravuje společenská smlouva, mohou společníci rozhodovat zcela neformálně.

d. Zrušení společnosti

Zvláštní důvody pro zrušení VOS upravuje § 113 odst. 1 a 115 odst. 1 ZOK. Týká-li se důvod zrušení některého ze společníků (např. smrt či výpověď), mohou se ostatní společníci dohodnout na pokračování společnosti (§ 113 odst. 2 ZOK; nově je takovou dohodu možno učinit předem jako součást společenské smlouvy).

4. KOMANDITNÍ SPOLEČNOST

a. Obecně

KS je společnost s alespoň dvěma společníky, kdy alespoň jeden společník ručí za dluhy společnosti celým svým majetkem (komplementář) a alespoň jeden společník ručí za dluhy společnosti pouze omezeně (komanditista). Novinkou je, že KS může být založena nejen za účelem podnikání, ale i za účelem správy vlastního majetku (§ 2 odst. 1 ZOK). Výhodou KS je značná flexibilita při úpravě vnitřních poměrů a možnost zapojení společníků, kteří ručí pouze v omezené výši. Nevýhodou je neomezené ručení komplementářů; to bývá obcházeno tím, že komplementářem je jiná právnická osoba, jejíž společníci neručí za závazky společnosti (typicky společnost s ručením omezeným). V praxi je KS využívána zřídka (je jich cca 740).

Úprava KS se vedle ustanovení pro KS (§ 118–131 ZOK) řídí ustanoveními o VOS (§ 119 ZOK). Na rozdíl od předchozí úpravy se již na postavení komanditistů neujíjí ustanovení o SRO.

b. Postavení společníků

Komanditní společnost musí mít po celou dobu svého trvání **alespoň dva společníky – komplementáře a komanditistu**. Společníkem (komanditistou i komplementářem) může být fyzická i právnická osoba. Komplementářem se nemůže stát osoba, na jejíž majetek byl v posledních

3 letech prohlášen konkurs (nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku nebo byl konkurs zrušen proto, že je majetek zcela nepostačující, § 118 ZOK).

Komplementář je společník, který ručí za dluhy společnosti neomezeně celým svým majetkem. Každý komplementář má ve společnosti jeden podíl (§ 32 odst. 1 ZOK). Komplementář nemusí plnit vkladovou povinnost (společenská smlouva ji ovšem může uložit, § 119 ve spojení s § 100 ZOK). Každý komplementář (společenská smlouva může určit, že jen někteří z komplementářů) je statutárním orgánem společnosti. Podíl komplementáře nelze převést (§ 116 ZOK). Pokud společenská smlouva neurčí jinak, jsou podíly komplementářů stejné (§ 97 odst. 2 ZOK).

Komanditista je společník, který ručí za dluhy společnosti do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku (§ 122 ZOK) nebo – je-li ve společenské smlouvě upravena komanditní suma – do výše komanditní sumy zapsané v obchodním rejstříku [§ 129 odst. 2 písm. c) ZOK]. Komanditista musí plnit vkladovou povinnost (§ 124 ZOK), jejíž minimální výši ovšem zákon nyní nestanovuje. Vkladem mohou být i práce nebo služby (určí-li tak společenská smlouva, § 121 odst. 2 ZOK). Komanditista může mít více podílů (§ 32 odst. 1 ZOK), které jsou převoditelné za obdobných podmínek jako podíl ve společnosti s ručením omezeným (§ 123 ZOK). Podíly komanditistů se určují podle poměru jejich vkladů (§ 120 odst. 1 ZOK).

Novinkou je úprava **komanditní sumy**. Jedná se o částku určenou společenskou smlouvou a zapisovanou do obchodního rejstříku, do níž komanditista ručí za dluhy společnosti (§ 129 odst. 1 ZOK). Komanditní suma přitom musí odpovídat alespoň výši jeho vkladu. Jakmile komanditista splatí svůj vklad (a tato skutečnost je zapsána do obchodního rejstříku, § 131 odst. 1 ZOK), komanditní suma se snižuje a odpovídá rozdílu mezi (původní) komanditní sumou a vkladem (§ 130 ZOK). Komanditista tedy poskytuje vklad [§ 124 písm. b) ZOK] a po jeho splacení ručí za závazky KS do výše komanditní sumy. Komanditní sumu lze následně zvýšit (§ 131 odst. 2 ZOK). Je-li stanovena komanditní suma, má to vliv na rozdělení zisku a ztráty (§ 129 odst. 2 ZOK).

c. Orgány společnosti

Statutárním orgánem KS jsou všichni komplementáři, kteří jsou plně svéprávní (§ 152 odst. 2 NOZ), bezúhonní (§ 6 odst. 2 živnostenského zákona) a nenastala u nich překážka provozování živnosti (§ 8 živnostenského zákona). Pokud je u některého z komplementářů dána některá ze skutečností uvedených v předchozí větě, nemá to vliv na jeho postavení společníka, statutárním orgánem se nicméně nestane (§ 125 odst. 1 ZOK). Společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem je jen jeden nebo jen někteří z komplementářů (§ 125 odst. 1 ZOK). Statutární orgán zastupuje společnost (§ 164 odst. 1 NOZ), tzv. zbytková působnost (tj. oprávnění rozhodovat o záležitostech, které nespádají do kompetence jiného orgánu společnosti, § 163 NOZ) mu nicméně nenáleží. Ustanovení § 125 odst. 2 ZOK totiž stanoví, že ve věcech,

které nepřísluší statutárnímu orgánu, rozhodují všichni společníci (§ 125 odst. 2 ZOK).

Nejvyšším orgánem jsou všichni společníci (§ 44 odst. 1 ZOK). Nejvyšší orgán rozhoduje o záležitostech, které mu přisuzuje zákon (např. úprava § 101 odst. 2 ZOK, která se použije i na komanditní společnost, § 119 ZOK) či společenská smlouva. Zákon nestanoví žádná pravidla pro rozhodování nejvyššího orgánu. Pokud taková pravidla neupravuje společenská smlouva, mohou společníci rozhodovat zcela neformálně.

Jak bylo uvedeno výše, zákon stanoví, že ve věcech, které nepřísluší statutárnímu orgánu, rozhodují všichni společníci, přičemž zvlášť hlasují komplementáři a zvlášť komanditisté (§ 125 odst. 2 ZOK).

5. SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM

a. Obecně

SRO dle ZOK je společností, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku. Po splnění vkladové povinnosti a zápisu této skutečnosti do obchodního rejstříku společníci za dluhy SRO neručí. Toto základní vymezení SRO zůstává v podstatné části shodné s úpravou ve stávajícím obchodním zákoníku snad jenom s tou změnu, že ručení se posuzuje k okamžiku, kdy společníci byli věřitelem k plnění vyzváni. Další změny této právní formy jsou však při porovnání s ostatními obchodními společnostmi zásadní.

Obecně lze shrnout, že úprava společnosti s ručením omezeným dle obchodního zákoníku sice připouštěla některé změny společenské smlouvy, ale i přesto si byly SRO více či méně podobné (tj. práva a povinnosti společníků byly až na některé odchylky více či méně identické). Nová právní úprava je postavena na opačném principu a společníci si mohou ve společenské smlouvě upravit, až na výjimky, většinu svých práv a povinností dle jejich vůle. Lze tedy očekávat, že SRO se od sebe budou do budoucna zásadně lišit a uzavírání společenských smluv (zakládání společností) i nabytí podílů na SRO bude vyžadovat značnou pozornost a odbornou radu.

Jednou z podstatných změn je, že ZOK nepřebírá řadu ustanovení, kterými obchodní zákoník limituje nebo omezuje nakládání s majetkem společnosti. Ve vztahu k SRO tak nebude od 1. 1. 2014 aplikováno žádné ustanovení, které by bylo srovnatelné s ustanovením **§ 196a odst. 3** obchodního zákoníku, které pro převody majetku mezi propojenými osobami stanoví povinnost stanovit kupní cenu na základě posudku znalce jmenovaného soudem a v některých případech i schválení valnou hromadou.

Dále ZOK nepřebírá některá **omezení**, která obchodní zákoník obsahuje. U SRO tak nebude od 1. 1. 2014 platit tzv. zákaz řetězení, jehož podstatou bylo, že SRO s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem či jediným společníkem jiné SRO. Dále odpadne omezení spočívající v tom, že jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří SRO. V neposlední řadě bude zrušeno i omezení maximálního počtu společníků na 50 osob a do budoucna bude možné, aby SRO měla více než 50 společníků.

ZOK nestanoví SRO povinnost zřídít **internetové stránky**. Pokud je však SRO zřídí, vztahují se na ni

ustanovení upravující internetové stránky AS obdobně (§ 7 odst. 3 ZOK). AS má povinnost uvádět na internetových stránkách ty údaje, které je povinna uvádět na obchodních listinách (tj. firmu, sídlo, údaj o zápisu do obchodního rejstříku a identifikační číslo) a další údaje stanovené ZOK; těmito dalšími údaji je zejména pozvánka na valnou hromadu (podrobně viz níže u AS). Ačkoliv se toto ustanovení vztahuje na SRO obdobně, jsme toho názoru, že pozvánka na valnou hromadu ani jiné údaje, které musí AS na internetových stránkách uvádět dle hlavy V ZOK (tj. části upravující AS) SRO na svých internetových stránkách uvádět nemusí.

Další podstatnou změnou je, že dle ZOK nebude SRO povinně vytvářet **rezervní fond**. Rezervní fond bude vytvářen pouze v případě, že ho společnost bude mít upravený ve společenské smlouvě. Tento rezervní fond však bude společnost oprávněna změnou společenské smlouvy zrušit. Stejně tak bude společnost, pokud se podřídí nové právní úpravě, oprávněna zrušit rezervní fond vytvořený dle právní úpravy obchodního zákoníku.

Zásadní výhodou SRO zůstává omezené ručení společníků za dluhy společnosti a velká volnost při úpravě vnitřních poměrů. Nevýhodou je nižší důvěryhodnost pro věřitele. Lze očekávat, že i nadále bude SRO nejoblíbenější právní formou (nyní je SRO cca 315 tis.).

b. Základní kapitál, vklady, podíly, kmenový list

Minimální výše **základního kapitálu** SRO není v ZOK výslovně upravena vůbec a vyplývá tak pouze z minimální výše vkladu společníka, která činí 1,- Kč. Oproti stávající právní úpravě, kdy minimální výše základního kapitálu činí 200 000,- Kč a minimální výše vkladu jednoho společníka činí 20 000,- Kč, bude do budoucna minimální výše základního kapitálu SRO odpovídat násobku počtu společníků a 1,- Kč. Tato změna je zdůvodňována zejména tím, že základní kapitál tak jako tak neměl vůči věřitelům společnosti garanční funkci, s čímž se ztotožňujeme, a dále tím, že snížení požadavků na základní kapitál otevře možnosti podnikání prostřednictvím této právní formy širšímu počtu osob. Jsme však toho názoru, že založení společnosti s minimálním základním kapitálem bude velmi rizikové, a to zejména pro statutární orgány společnosti. Je velmi pravděpodobné, že taková společnost, pokud nebude vybavena jinými vlastními zdroji, bude velmi rychle naplňovat předpoklady úpadku ve formě předlužení (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona), což může vést k výše popsané odpovědnosti jednatelů a v některých případech i společníků (bude-li společník vlivnou nebo ovládající osobou).

Vklady do společností budou nadále možné jak peněžité tak nepeněžité s tím, že odpadá omezení, dle kterého je třeba, aby byl nepeněžitý vklad pro společnost hospodářsky využitelný. Musí se však nadále jednat o majetek, jehož hodnota je zjištělná, neboť nepeněžitý vklad bude nadále oceňován. Ocenění provede znalec, kterého určí při založení zakladatel, jinak jednatel. Již nebude zapotřebí, aby byl znalec jmenován soudem. Odpadne tak tato překážka, která byla více méně formálního charakteru (v převážné většině případů byl soudem jmenován znalec navržený společností). Rozdíl mezi cenou nepeněžitého vkladu určenou posudkem a vyšší vkladu představuje vkladové

ážio. Na základě rozhodnutí valné hromady však může být tento rozdíl použit k tvorbě rezervního fondu nebo je možné jej vrátit vkladateli (v penězích). Co se týká pohledávek za společností, tyto nemohou být předmětem vkladu, mohou však být započítány proti pohledávce společnosti na splacení emisního kursu (§ 21 odst. 3 ZOK). Na rozdíl od stávající úpravy, kdy valná hromada schvaluje pouze samotné započtení, bude třeba dle ZOK již schvalovat návrh smlouvy o započtení.

Jak bylo výše uvedeno, minimální vklad činí 1,- Kč a základní kapitál tak musí být určen v české měně. Pozitiva vidíme ve snížení minimálního vkladu společníka. Toto snížení vkladu společníka umožní společníkům do budoucna nastavit poměry v SRO (velikost obchodních podílů) více flexibilně, aniž by byli limitováni minimální výší vkladu (dnes 20 000,- Kč) a požadavkem, aby výše vkladu byla dělitelná na celé tisíce.

Zásadní změny nastanou ve vztahu k obchodnímu **podílu** (ZOK pracuje jen s pojmem podíl). Dle definice věci NOZ bude podíl věcí. Budou se tak na něj vztahovat ustanovení o vydržení.

Na rozdíl od stávající právní úpravy bude dle ZOK možné, aby jeden společník vlastnil **více podílů**, a to za předpokladu, že tak stanoví společenská smlouva (§ 135 odst. 2). I pokud bude společník vlastnit více podílů, valné hromady se účastní on sám (popř. jeho zástupce) a má jeden hlas na každou 1,- Kč vkladu (nestanoví-li společenská smlouva jinak).

Další podstatnou změnou je, že společenská smlouva bude moci připustit vznik **různých druhů podílů** (§ 135 odst. 1 ZOK). Zákon sám předpokládá možnost zřízení podílů s pevným podílem na zisku. Na základě takového podílu bude společníkovi vznikat nárok na vyplacení zisku již schválením účetní závěrky, v rámci které bude zisk schválen (tj. nebude třeba rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku). Bude však možné vytvářet i takové druhy podílů, které v ZOK žádným způsobem zakotveny nejsou a se kterými budou spojena specifická práva a povinnosti dle společenské smlouvy. Mohou tak být vytvářeny podíly, se kterými bude spojena povinnost pracovat pro společnost nebo povinnost poskytovat společnosti jiné plnění, či podíly, se kterými bude svázán hospodářský výsledek jednoho konkrétního závodu společnosti. Limitem při vytváření různých druhů podílů tak budou pouze dobré mravy, veřejný pořádek a zásady, na nichž stojí ZOK. Jsme také toho názoru, že společníci nemohou být vytvořením různých druhů podílů zbaveni určité základní úrovně práv a povinností stanovené ZOK. Skutečnost, že společnost vydala různé druhy podílů, bude třeba zapsat do obchodního rejstříku. Co se týká popisu práv a povinností spojených s podílem, bude postačovat odkaz na společenskou smlouvu uloženou ve sbírce listin.

Za předpokladu, že převoditelnost podílu nebude omezena nebo podmíněna a pokud tak stanoví společenská smlouva, může být podíl společníka představován **kmenovým listem** (§ 137 ZOK). Bude-li mít společník více podílů, může mu společnost vydat kmenový list pro každý podíl. Kmenový list je cenným papírem na řad, který je možné vydat pouze v listinné podobě. Kmenový list nemůže být nabízen nebo přijat k obchodování na veřejném trhu. Skutečnost, že byl k podílu vydán kmenový

list, se zapisuje do obchodního rejstříku a tato skutečnost je dále zapisována do seznamu společníků. K účinnosti převodu kmenového listu na třetí osobu vůči společnosti se však vyžaduje předložení oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu opatřeného rubripisem společnosti.

Co se týká **převodu podílu**, mění ZOK dosavadní principy zakotvené v obchodním zákoníku. Převod podílu na společníka, který je v obchodním zákoníku podmíněn souhlasem valné hromady, bude ze zákona možný bez souhlasu valné hromady (§ 207 ZOK). Společenská smlouva však bude moci převod podílu na jiného společníka podmínit souhlasem některého z orgánů společnosti. Pokud souhlas tohoto orgánu nebude udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy. Smlouva o převodu též nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen. Pokud orgán, který je oprávněn o udělení souhlasu k převodu podílu na společníka rozhodovat, bude nečinný nebo souhlas neudělí bez udání důvodu, bude společník oprávněn po zániku smlouvy o převodu podílu ze společnosti vystoupit. Lhůta pro vystoupení činí 1 měsíc od zániku smlouvy o převodu podílu.

Co se týká převodu podílu na osobu, která není společníkem, byl takový převod dle obchodního zákoníku možný pouze v případě, připouštěla-li to společenská smlouva. ZOK výslovně stanoví, že společník může svůj podíl převést na třetí osobu, která není společníkem, se souhlasem valné hromady (§ 208 ZOK). Společenská smlouva může tato pravidla modifikovat. Neudělení souhlasu valné hromady má účinky odstoupení od smlouvy.

Nabytím podílu nabyvatel přistupuje ke společenské smlouvě a tato skutečnost nebude muset být nadále uváděna jako povinná náležitost smlouvy o převodu podílu.

ZOK dále obsahuje nová pravidla pro tzv. **uvolněný podíl**. Uvolněným podílem se rozumí podíl společníka, jehož účast ve společnosti zanikla jiným způsobem než převodem (§ 212 ZOK). Pokud není převod nebo přechod takového podílu vyloučený nebo omezený, nakládá s tímto uvolněným podílem společnost jako zmocněnec. Společnost uvolněný podíl prodá, a to za přiměřenou cenu a bez zbytečného odkladu. Společníci mají k tomuto uvolněnému obchodnímu podílu předkupní právo. Výtěžek z prodeje po odečtení nákladů na prodej a započtení pohledávek společnosti tvoří vypořádací podíl, který společnost vyplatí oprávněně osobě anebo uloží do úřední úschovy. Společnost při tomto postupu nakládá s podílem jako zmocněnec, tj. jménem a na účet třetí osoby. V situacích, kdy došlo ke smrti či zániku společníka, tak není zcela jednoznačné, jménem které osoby bude společnost uvolněný podíl prodávat. Pokud se uvolněný podíl nepodaří prodat výše uvedeným postupem do 3 měsíců, určí se výše vypořádacího podílu z vlastního kapitálu společnosti ke dni zániku účasti společníka ve společnosti nebo z reálné hodnoty majetku společnosti, pokud se tato hodnota odchyluje od jeho ocenění v účetnictví, od které jsou odečteny dluhy společnosti. Společenská smlouva může stanovit jiný vhodný způsob určení vypořádacího podílu.

Smrtí společníka – fyzické osoby (zánikem společníka – právnické osoby) **přechází podíl na dědice** (právního nástupce), ledaže společenská smlouva přechod podílu

vyloučí (§ 42 ZOK). Dědic se může domáhat zrušení své účasti v SRO soudem (podrobně § 211 ZOK, oprávnění zřící se, odmítnout či vzdát se dědictví podle dědického práva není dotčeno).

c. Společenská smlouva

Společenská smlouva se do budoucna stane dokumentem, který bude oproti stavu do 31. 12. 2013 v podstatně větší míře upravovat práva a povinnosti společníků. Zároveň ZOK umožňuje odchýlit se výrazně více od zákonné úpravy.

Co se týká **povinných obsahových náležitostí** společenské smlouvy, tak tyto zejména reflektují nově zaváděné instituty a změny u stávajících institutů.

Oproti obchodnímu zákoníku však ZOK svěřuje **změnu společenské smlouvy** dohodě všech společníků ve formě notářského zápisu (§ 147 ZOK). Valná hromada bude nadále oprávněna společenskou smlouvu měnit pouze v případě, že tak stanoví společenská smlouva. Pokud bude důsledkem rozhodnutí valné hromady změna společenské smlouvy, nahrazuje toto rozhodnutí valné hromady rozhodnutí o změně společenské smlouvy a musí být vyhotoveno ve formě notářského zápisu.

d. Práva a povinnosti společníků

Základní povinnosti společníka zůstává **povinnost splatit vklad**. Pokud společník vkladovou povinnost nesplní, může valná hromada takového společníka vyloučit (§ 151 ZOK). Pokud však bude mít společník více podílů, může ho valná hromada vyloučit pouze ve vztahu k těm podílům, ohledně kterých nesplnil vkladovou povinnost. Společenská smlouva může určit jinak – zejména tak, že takového společníka je možné v případě prodlení vyloučit ve vztahu ke všem jeho podílům.

Společníci mají nadále **právo na informace** jak na valné hromadě, tak i mimo ni; informace poskytují jednatelé (§ 155 ZOK). Zatímco ale podle obchodního zákoníku mohli k vykonání tohoto práva zmocnit pouze auditora nebo daňového poradce, podle ZOK budou oprávnění zmocnit jakoukoli osobu za předpokladu, že takový zástupce bude zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník a společností tuto skutečnost doloží. Mlčenlivost společníka však ZOK výslovně upravena není. Společnost je oprávněna poskytnutí informace odmítnout pouze v případě, že se jedná o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu nebo pokud je požadovaná informace veřejně dostupná (§ 156 ZOK).

Pro SRO stejně jako pro všechny obchodní korporace platí, že **zisk je možné rozdělovat** pouze na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky schválené nejvyšším orgánem korporace, tj. valnou hromadou. ZOK stanoví, že zisk je možné rozdělit pouze společníkům, ledaže společenská smlouva stanoví jinak (§ 34 odst. 1 ZOK). Pokud by tedy měl být zisk rozdělován i mezi jiné osoby (např. formou tantiémy), bylo by potřeba toto výslovně upravit a připustit ve společenské smlouvě. O rozdělení zisku rozhoduje valná hromada, o vyplacení podílu na zisku však rozhodují jednatelé, a pokud by byla výplata podílů na zisku v rozporu se ZOK, nejsou jednatelé oprávněni zisk vyplatit (§ 34 odst. 3 ZOK). Základní pravidlem, který ZOK v této souvislosti nově zavádí, je, že zisk ani

jiné vlastní zdroje nesmí společnost vyplatit, pokud by si tím přivodila úpadek (test insolvence, § 40 odst. 1 ZOK).

Zatímco dle obchodního zákoníku jsou společníci povinni podíl na zisku vyplacený v rozporu s pravidly pro vyplacení zisku vrátit a jednatelé ručí za tuto povinnost společníků, dle ZOK není osoba, která podíl na zisku přijala, povinna tento vracet, ledaže nebyla v dobré víře (§ 35 odst. 1 ZOK).

Zásadní novinkou, kterou přináší ZOK, je možnost poskytovat **zálohy na výplatu na podíl na zisku**. Poskytování záloh na podíl na zisku bylo dle obchodního zákoníku vyloučené. Zálohy na zisk je možné poskytovat pouze v případě, že si společností vyplacením zálohy nepřivodí úpadek. Zálohu je možné vyplácet na základě mezitímní účetní závěrky, ze které vyplývá, že společnost má dostatek prostředků na rozdělení zisku. Výše zálohy je limitována, a to součtem zisku běžného období, nerozděleného zisku minulých let a ostatních fondů ze zisku snížených o neuhrazenou ztrátu minulých let a povinný příděl do rezervního fondu. Nestanoví-li společenská smlouva jinak, budou o poskytnutí zálohy rozhodovat jednatelé (§ 163 NOZ).

ZOK nově upravuje i **příplatky společníků** (§ 162–166 ZOK). Přitom bude jako doposud rozlišováno mezi příplatky povinnými (příplatková povinnost) a příplatky dobrovolnými. Povinné příplatky jsou v obchodním zákoníku limitovány co do výše, a to 1/2 základního kapitálu. Toto omezení v ZOK obsaženo není. Příplatková povinnost bude moci být uložena společníkovi do souhrnné výše obsažené ve společenské smlouvě, ale maximální výše příplatkové povinnosti v ZOK omezena výslovně není. O uložení povinnosti k poskytnutí příplatků bude rozhodovat valná hromada společnosti. Společenská smlouva též určí, s jakými podíly je příplatek spojen. Z toho plyne, že je možné mít příplatkovou povinnost spojenou pouze s určitými podíly. Pokud není příplatková povinnost spojena pouze s určitými podíly, poskytují společníci příplatky podle poměru svých podílů. Zákon však umožňuje společníkovi, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, aby ze společnosti vystoupil, a to do 1 měsíce od konání valné hromady, která o poskytnutí příplatků rozhodovala. Podmínkou pro vystoupení ze společnosti dále je, že společník má zcela splněnou svou vkladovou povinnost. Vystoupení je účinné posledním dnem měsíce, ve kterém došlo písemně oznámení o vystoupení společnosti. Možnost vystoupení může společenská smlouva vyloučit. Porušení příplatkové povinnosti má tytéž důsledky jako porušení povinnosti vkladové a může vést až k vyloučení společníka ze společnosti.

Co se týká dobrovolných příplatků, ZOK stanoví, že společník může poskytnout dobrovolný příplatek i tehdy, nestanoví-li tak společenská smlouva. Předpokladem poskytnutí dobrovolného příplatku je souhlas jednatele, což je opět rozdíl od úpravy obchodního zákoníku, který vyžadoval souhlas valné hromady ve formě notářského zápisu. ZOK dále výslovně připouští, aby byly dobrovolné příplatky poskytovány i jako nepeněžitě. V takovém případě je však třeba příplatek nechat ocenit znalcem.

O vracení příplatků – dobrovolných i povinných – rozhoduje valná hromada a je možné je vrátit pouze

v rozsahu, v jakém převyšují ztrátu společnosti. Příplatky se vrací společníkům poměrně, ve výši v jaké je poskytl, a nejprve se vrací příplatky povinné, ledaže valná hromada rozhodne jinak.

e. Orgány společnosti

Společnost s ručením omezeným bude i nadále vytvářet povinně dva orgány, a to valnou hromadu a jednatele.

• Valná hromada

Co se týká **valné hromady**, ZOK přináší zejména následující změny:

Společenská smlouva bude moci připustit hlasování na valné hromadě nebo rozhodování mimo valnou hromadu s **využitím technických prostředků** (§ 167 odst. 2 ZOK).

Společník bude oprávněn účastnit se valné hromady v **zastoupení**. Diskuse je vedena o formě plné moci. ZOK výslovně stanoví pouze to, že plná moc musí být písemná a musí v ní být uvedeno, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo na více valných hromadách (§ 168 odst. 1 ZOK). NOZ však ve svém ustanovení § 441 odst. 1 stanoví, že pokud se pro právní jednání vyžaduje zvláštní forma, udělení se v této formě i plná moc. Je tak předmětem diskuse, zda plná moc na zastupování na valné hromadě či plná moc na rozhodnutí jediného společníka, o kterých má být vyhotovován notářský zápis, musí být udělena ve formě notářského zápisu. Expertní skupina Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti se ve svém stanovisku (č. 12) nakonec přiklonila k závěru, že plná moc nemusí být udělována ve formě notářského zápisu. Lze očekávat, že toto stanovisko bude respektovat praxe i soudy.

• Jednatel(é)

SRO má jednoho nebo více jednatelů, kteří jsou statutárním orgánem společnosti (zastupují společnost), zajišťují obchodní vedení (tradičně chápáno jako řízení směřující dovnitř společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti včetně rozhodování o podnikatelských záměrech, činí kroky uložené zákonem (například svolávání valné hromady) a náleží jim i veškerá další působnost, která nespadá do působnosti jiných orgánů (§ 163 NOZ).

Pokud má společnost více jednatelů, může společenská smlouva určit, že více jednatelů tvoří **kolektivní statutární orgán** (§ 194 odst. 2 ZOK, jednatelstvo). Důsledkem takového rozhodnutí je, že jednatelé (i) musí zvolit svého předsedu; (ii) si mohou rozdělit působnost podle jednotlivých oborů; (iii) rozhodují ve sboru a o průběhu jednání je třeba pořizovat zápisy; (iv) ve vztahu k zaměstnancům právně jedná předseda nebo jiný pověřený jednatel; to platí i pro zastupování společnosti v soudním a správním řízení a (v) ve společenské smlouvě je možno zakotvit kooptaci nebo volbu náhradních jednatelů. Pokud má společnost více jednatelů a společenská smlouva je neoznačuje za kolektivní orgán, je statutárním orgánem každý z jednatelů.

Jednatele **volí a odvolává** valná hromada [§ 190 odst. 2 písm. c) ZOK]. Na jednatele se vztahuje zákaz konkurence, přičemž je nově upravena možnost jeho

překonání (§ 199 ZOK). K tomu dostačuje upozornění zakladatelů (při založení společnosti), respektive valné hromady (za trvání společnosti). Kterýkoliv ze společníků má nicméně právo s konkurenční činností do jednoho měsíce vyslovit nesouhlas.

6. AKCIOVÁ SPOLEČNOST

a. Obecně

AS je společnost vytvářející základní kapitál v minimální zákonné výši, který je rozvržen na akcie, a jejíž společníci (akcionáři) neručí za dluhy společnosti (§ 243 ZOK). AS může založit (být jediným akcionářem) i jen jedna osoba (fyzická i právnická, § 11 ZOK). Pro AS je typická podrobná úprava převážně kogentního charakteru (tj. od úpravy se nelze odchýlit). Výhodou AS je absence ručení akcionářů. Nevýhodou je vysoký minimální základní kapitál (2 000 000 Kč) a rozsáhlá regulace (a tedy i vyšší náklady na její řízení). Počet AS dosahuje cca 24 000.

b. Základní kapitál, vklady a akcie

AS vytváří **základní kapitál** v minimální výši 2 000 000 Kč (§ 246 ZOK). Pokud společnost vede podle zákona o účetnictví své účetnictví v eurech, může být základní kapitál vyjádřen v eurech (§ 246 odst. 1 ZOK, jeho minimální výše je v takovém případě 80 000 EUR).

K **vkladům** platí výše uvedené o vkladech do SRO.

K velkým změnám dochází v oblasti akcií. Pokud akcionář splatil svůj vklad, je společnost povinna vydat mu akcie. Pokud není vklad splacen, je možné vydat zatímní list (cenný papír na řad, § 285 ZOK) nebo – nově – práva a povinnosti akcionáře ponechat v nehmotném režimu jako tzv. **nesplacenou akcii** (lze ji převádět, § 256 odst. 2 ZOK).

Vedle akcií se jmenovitou hodnotou je nově možné vydat **kusové akcie**. Kusové akcie představují stejný podíl na základním kapitálu společnosti a nemají tedy žádnou jmenovitou hodnotu, ale pouhou hodnotu účetní. Ta se stanoví podílem základního kapitálu a počtu akcií (§ 257 ZOK). Kusové akcie budou praktické při nominálních změnách základního kapitálu (zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů a úhradě ztráty), neboť nebude nutné měnit, popř. vyznačovat novou jmenovitou hodnotu na akciích. Společnosti kusové akcie ocení také při případném přechodu na euro, neboť se tím vyhne problémům s přepočtem jmenovité hodnoty na novou měnu. Zásadně platí, že společnost může mít buď pouze akcie se jmenovitou hodnotou nebo pouze kusové akcie (§ 257 odst. 2 ZOK).

I nadále se rozlišuje mezi formou akcií na jméno a na majitele. Zákon o obchodních korporacích nicméně navazuje na zákon o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností (zákon č. 134/2013 Sb.), který s účinností od června 2013 zrušil možnost vydávat **listinné akcie na majitele** (které měla více jak polovina AS). Cílem těchto opatření je zajistit dohledatelnost akcionáře a tím zvýšit transparentnost podnikatelského prostředí. Zákon o obchodních korporacích tedy umožňuje vydávat akcie na majitele pouze jako zaknihované nebo imobilizované (tj. fyzicky uschované u oprávněné osoby – centrálního depozitáře nebo obchodníka s cennými papíry, který má oprávnění k poskytování takové služby).

Novinkou je možnost formovat **různé druhy akcií** podle vůle akcionářů. Jeden druh akcií tvoří akcie, se

kterými jsou spojena stejná práva. Akcie, se kterými jsou spojena jen práva (a povinnosti) podle zákona o obchodních korporacích, tvoří základní druh – kmenové akcie. Vedle toho je možné s akciemi spojovat další práva (nikoliv povinnosti) nad rámec zákona. Zákon výslovně zmiňuje například prioritní akcie (se kterými je spojeno přednostní právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích či likvidačním zůstatku, § 278 ZOK), akcie s pevným podílem na zisku (právo na podíl na zisku vznikne vždy, když společnost vytvoří zisk způsobilý k rozdělení a schválí účetní závěrku, ve které je vykázán, § 348 odst. 4 ZOK) či akcie s rozdílnou vahou hlasů (s akciemi je spojeno více hlasů než s jinými akciemi se stejnou jmenovitou hodnotou, popřípadě než s jinými kusovými akciemi, § 257 odst. 3 ZOK). Vytvářet lze ale i jakékoliv jiné druhy akcií, přičemž je nutné dbát na přesné vymezení zvláštních práv ve stanovách (§ 277 ZOK).

Pro úplnost upozorňujeme na změny, ke kterým dojde u **prioritních akcií** (jež byly možným druhem i podle obchodního zákoníku). Prioritní akcie jsou akcie bez hlasovacího práva (ledaže stanovy výslovně hlasovací právo přiznají, § 278 odst. 1 ZOK) a lze je vydat až do výše odpovídající 90 % základního kapitálu (§ 279 ZOK).

c. Práva a povinnosti akcionářů

Ke změnám dochází také v úpravě akcionářských práv a povinností. I nadále platí, že akcionář má pouze **vklaďovou povinnost** (§ 344–347 ZOK) a povinnost loajality vůči společnosti (§ 212 NOZ). Stanovy akcionářů jiné povinnosti uložit nemohou.

U **práva na podíl na zisku** je třeba upozornit na skutečnost, že nově je možné vyplácet i zálohy na podíl na zisku (§ 40 odst. 2 ZOK), zisk je možné vyplácet i v naturální podobě (musí určit stanovy, § 348 odst. 2 ZOK) a že u akcionářů s listinnými akciemi na jméno se podíl na zisku vyplácí výhradně bezhotovostním převodem (§ 349 ZOK). Zisk přitom může být rozdělen mezi členy představenstva (dozorčí rady, správní rady, statutárního ředitele) pouze v případě, že tak připouští stanovy (§ 34 odst. 1 ZOK). K rozdělení a výplatě zisku platí totéž, co bylo uvedeno u SRO.

Ve stanovách je možno zakotvit tzv. **kumulativní hlasování** (§ 354–356 ZOK). Jeho podstatou je, že se počet všech hlasů násobí počtem volených členů orgánu a akcionář se může rozhodnout, kterému členovi odevzdá jaký počet hlasů. Tento způsob hlasování by měl zajistit, aby i menšinový akcionář měl (alespoň teoretickou) možnost prosadit do daného orgánu svého kandidáta.

O **vysvětlení** i nadále žádá akcionář primárně na valné hromadě a zde je také potřeba vysvětlení poskytnout (§ 357 odst. 1 ZOK). Nově je nicméně možné ve složitých případech vysvětlení poskytnout po skončení valné hromady (do 15 dnů, § 358 ZOK), stanovy mohou zakotvit časové omezení pro přednesení žádosti o vysvětlení (§ 357 odst. 1 ZOK).

Akcionářská práva, která jsou vázána na dosažení určitého podílu na společnosti, se označují jako **práva kvalifikovaných akcionářů** (§ 365–374 ZOK). Potřebný podíl se i nadále liší podle výše základního kapitálu společnosti s tím, že nově u společností se základním kapitálem 500 mil. Kč (a vyšším) dostačují podíl ve výši

1 %. Mezi práva kvalifikovaných akcionářů patří právo žádat o svolání valné hromady, právo doplnit pořad jednání valné hromady, právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva, právo domáhat se náhrady újmy proti členu představenstva (dozorčí rady) nebo splacení emisního kurzu proti akcionáři a právo navrhnout soudu jmenování znalce za účelem přezkoumání zprávy o vztazích.

Zákon i nadále počítá s možností **nuceného vytěsnění** menšinových akcionářů (nucený přechod účastnických cenných papírů, § 375–394 ZOK), nově je zakotven zrcadlový institut – právo menšinových akcionářů žádat odkoupení akcií hlavním akcionářem (**právo odkupu**, § 395 ZOK).

d. Orgány společnosti

Novinkou je možnost zvolit si **systém vnitřní struktury společnosti**, a to dualistický či monistický. V dualistickém systému AS vytváří vedle valné hromady ještě představenstvo a dozorčí radu (jedná se o uspořádání, které AS dosud využívaly jako jediné možné). V monistickém systému je vedle valné hromady vytvářena správní rada a statutární ředitel. Zásadní rozdíl je, zjednodušeně řečeno, v rozdělení výkonné a kontrolní působnosti. Zatímco u dualistického systému je výkonným orgánem představenstvo a kontrolním orgánem dozorčí rada, u monistického systému je správní rada sice také základním kontrolním orgánem, ale může daleko více zasahovat do řízení společnosti. Valná hromada má v dualistickém i monistickém systému stejné kompetence. Systém je možné změnit, a to změnou stanov (§ 397 odst. 1 ZOK). Zásadní nevýhodou monistického systému je nejasná regulace, neboť kompetence správní rady a statutárního ředitele je upravena převážně pouze odkazem na dualistický systém, což je s ohledem na rozdílné kompetence orgánů problematické (§ 456 ZOK). Výhodou je možnost řízení společnosti jedinou osobou, neboť se jeví jako možné, aby statutárním ředitelem a jediným členem správní rady byla tatáž osoba.

• Valná hromada

Bez ohledu na zvolený systém vnitřní struktury společnosti zůstává valná hromada nejvyšším orgánem společnosti (§ 44 odst. 1 ZOK). Svou účastí (a hlasováním) na valné hromadě se akcionáři podílejí na řízení společnosti. Akcionář se valné hromady účastní osobně nebo v zastoupení (k náležitostem plné moci viz § 399 ZOK, k problémům s formou plné moci podrobně u SRO).

Valná hromada rozhoduje o zásadních otázkách společnosti. **Působnost** valné hromady vymezuje zákon (zejména § 421 odst. 2 ZOK); krom toho mohou valné hromadě svěřit další působnost stanovy. Valná hromada zásadně není oprávněna zasahovat do obchodního vedení společnosti (náleží představenstvu, § 435 odst. 3 ZOK). Nově nicméně může představenstvo požádat valnou hromadu o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení (§ 51 odst. 2 ZOK).

Valná hromada se koná alespoň jednou za účetní období (§ 402 odst. 1 ZOK). Valnou hromadu **svolává** představenstvo (jiné osoby, jen stanoví-li tak zákon – § 402 odst. 2, 404, 368 ZOK) pozvánkou na valnou hromadu. Pozvánku je třeba nejméně 30 dnů před konáním valné hromady uveřejnit na internetových